

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

Дотримання цих стандартів дозволяє підтримувати довіру клієнта, захищати репутацію професії і діяти в інтересах правосуддя. Визначення розміри та форми сплати гонорару — це не просто формальна процедура, а прояв професійної культури адвоката, його поваги до клієнта та дотримання етичних засад професії. Саме через ставлення до питань винагороди виявляється рівень моральної відповідальності юриста, його здатність поєднувати матеріальні інтереси з високими стандартами служіння закону і суспільству.

Список використаної літератури

1. Остафійчук Л. А. Про гонорар успіху адвоката. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 736–740 URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6301/178.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. Рамазанова С. Р. Оплата послуг адвоката «Гонорар успіху». *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 8. С. 489–491. URL: http://www.lsej.org.ua/8_2020/123.pdf
3. Фляжнікова Я. Про гонорар успіху адвоката. *Evropské politické a právní diskurz*. 2020. Sv. 7, Vyd.1. С. 92–99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evropr_2020_7_1_15

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент **Кіслиця Ірина Олександрівна**

Самойлова Ю. О.

студентка 2-го курсу
факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА АДВОКАТА У ПРОТИСТОЯННІ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ТИСКУ З БОКУ СТОРОНИ ОБВИНУВАННЯ

Незалежність адвоката набуває особливої актуальності в умовах сучасних суспільно-політичних викликів, зокрема під час збройної агресії, реформування правосуддя та підвищеної уваги суспільства до питань доброчесності й справедливості. У таких обставинах саме незалежність адвоката стає не лише професійним принципом, а й чинником зміцнення демократичних інститутів держави. Адже без свободи від зовнішнього тиску, залякування чи стороннього втручання адвокатура втрачає здатність ефективно забезпечувати громадянам доступ до правосуддя та реалізацію принципу верховенства права.

На необхідності підтримання професійної етики та незалежності адвокатів наголошують і сучасні європейські стандарти, які вимагають від правників не лише високого рівня професійної компетентності, а й моральної стійкості, що гарантує неупередженість у відносинах із органами досудового розслідування та обвинувачення. Загалом, така позиція є запорукою довіри громадян до правової системи та свідченням реального утвердження принципу верховенства права. З огляду на виняткову роль адвокатури у захисті прав і свобод людини, професійна етика покликана не лише регулювати правомірність дій адвоката, а й визначати його моральну відповідальність перед суспільством. Високі стандарти етичної поведінки формують суспільну довіру до інституту адвокатури, забезпечують рівновагу між інтересами окремого клієнта та публічним інтересом у справедливому му судочинстві.

Відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», дотримання Правил адвокатської етики є не факультативною нормою, а обов'язком, який визначає моральні межі професії [1]. Згідно з положеннями цих Правил, адвокат повинен демонструвати непохитність, принциповість і внутрішню стійкість у будь-яких обставинах. Його місія полягає не лише у виконанні процесуальних функцій захисника, але й у відстоюванні прав, гарантій та престижу адвокатської діяльності, а також у вмінні використовувати ці гарантії виключно в інтересах клієнта.

На практиці процесуальний тиск часто проявляється у спробах органів обвинувачення впливати на перебіг розслідування чи судового розгляду, наприклад, через штучне «прискорення» процесу або схиляння підозрюваних до відмови від адвоката чи консультації з ним. Подібні дії створюють реальну загрозу праву на захист і суперечать принципам справедливого судового розгляду. У таких умовах саме професійна етика стає найефективнішим інструментом протидії, оскільки вона формує внутрішню готовність адвоката зберігати самостійність, обстоювати законні права клієнта і діяти виключно на основі закону, навіть під тиском сторони обвинувачення.

Психологічний тиск у процесі кримінального провадження може набувати різних форм і проявів, проте його суть полягає у навмисному вербальному впливі на людину з метою спонукання до певної поведінки, дій або емоційних реакцій, вигідних стороні, що здійснює тиск. Такий вплив нерідко переходить межу етичності й законності, перетворюючись на приховану або відкриту форму психологічного насильства. Найбільш жорсткі його прояви — це психологічний терор, мобінг (груповий тиск на особу) чи булінг (індивідуальне цькування), які мають на меті дестабілізувати психічний стан людини та позбавити її внутрішньої стійкості [2, с. 162–163].

Науковий аналіз проблеми дозволяє виокремити дві основні групи методів психологічного впливу: прямі (безпосередні) та непрямі (опосередковані). До першої групи належать такі методи, як примус, погроза, приниження, навіювання і переконання.

Примус виражається у відвертому тиску на людину шляхом використання владних повноважень, фізичної сили чи агресивних висловлювань. Погроза полягає у вербальному повідомленні про можливість заподіяння шкоди, тоді як приниження спрямоване на підриг почуття власної гідності та моральну дестабілізацію особи. Навіювання — це більш тонка форма тиску, що здійснюється через словесно-емоційні формули, які формують у людини готовність некритично сприймати нав'язані переконання. Цей метод може бути як відкритим, так і прихованим, прямим або опосередкованим, а його крайнім проявом є гіпнотичний вплив. Переконання ж, хоч і розглядається як гуманна форма впливу, у певних випадках може маскувати маніпуляцію чи психологічне програмування. У кримінальному провадженні можуть також застосовуватися й інші форми психологічного впливу — шантаж, обман, накази, демонстрація предметів, які підсвідомо створюють стан страху або підлеглості. Такі дії мають кваліфікуватися як неприпустимі прояви процесуального примусу, що суперечать принципам законності й змагальності сторін [2, с. 162–163].

У подібних ситуаціях етична позиція адвоката має вирішальне значення. Його професійний обов'язок полягає у забезпеченні реального, а не формального доступу клієнта до правничої допомоги, особливо під час допиту чи досудового спілкування зі слідчими органами. Адвокат повинен виявляти такі випадки тиску, документувати їх у протоколах, клопотаннях та заявах, щоб забезпечити належну процесуальну фіксацію фактів примусу й захист прав клієнта [3, с. 17]. У межах своєї діяльності захисник не лише дотримується принципів законності та незалежності, а й активно реалізує їх у процесуальних діях, що безпосередньо спрямовані на захист клієнта. Так, адвокат має фіксувати будь-які факти психологічного чи процесуального тиску у протоколах, заявах, клопотаннях, а також звертатися до суду із вимогою визнати недопустимими докази, здобуті з порушенням права на захист [3, с. 17].

Не менш важливим аспектом є збереження конфіденційності спілкування між адвокатом і клієнтом, адже це становить основу довіри у професійних відносинах, на цьому наголошується увага не тільки в національному, аде й в міжнародному законодавстві. Будь-які спроби стороннього втручання у цей зв'язок порушують не лише адвокатську таємницю, а й фундаментальне право людини на справедливий суд, гарантоване міжнародними стандартами. Втручання в роботу адвокатів може мати різні форми, такі як спроби державних органів або не-

державних суб'єктів вплинути на судові процеси, або тиск на адвокатів з метою порушення адвокатської таємниці [3, с. 2]. У випадках, коли порушення прав адвоката набувають системного характеру, захисник може звертатися до самоврядних інституцій адвокатури — комітетів з етики чи дисциплінарних палат, а також до міжнародних правозахисних організацій. Це передбачено у Конвенції про захист професії адвоката, що була розроблена в рамках Ради Європи та прийнята Комітетом Міністрів 12 березня 2025 року [3, с. 2; 12]. В Україні при радах адвокатів регіонів функціонують комітети із захисту прав адвокатів, які захищають професійні права, гарантії діяльності та законні інтереси адвокатів у випадках втручання в їхню роботу, порушення незалежності чи перешкоджання здійсненню адвокатської діяльності.

Отже, професійна етика адвоката у протидії процесуальному тиску не зводиться лише до дотримання моральних норм, а знаходить практичне втілення у щоденній діяльності. Вона проявляється у забезпеченні реального доступу клієнта до захисника, документуванні випадків тиску, правовому реагуванні на порушення процесуальних прав, дотриманні принципів незалежності, конфіденційності та інших принципів адвокатської етики. Важливою складовою є виважена комунікація з учасниками процесу й медіа, що запобігає маніпуляціям і зміцнює авторитет професії. Актуальним залишається посилення ролі органів адвокатського самоврядування у захисті прав адвокатів, удосконалення дисциплінарних механізмів і підвищення рівня професійної підготовки адвокатів. Впровадження міжнародних стандартів і співпраця з правничими інституціями ЄС сприятимуть формуванню високої культури адвокатури та зростанню довіри суспільства до системи правосуддя.

Список використаної літератури

1. Правила адвокатської етики : затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів України від 09.06.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#n346> (дата звернення: 25.10.2025).
2. Лефтеров В., Третьякова Т. До проблеми психологічного тиску на учасників кримінального провадження під час проведення слідчих експериментів та допитів. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2019. С. 159–172.
3. Explanatory Report to the Council of Europe Convention for the Protection of the Profession of Lawyer (CETS No. 226). *Council of Europe*. 2025. 27 p. URL: <https://rm.coe.int/1680b4c6c0> (дата звернення: 25.10.2025).

Науковий керівник: професор кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії (Ph.D) в галузі права **Костенко Сергій Костянтинович**

Ніколаєнко М. О.

Роль адвокатської етики в професійній діяльності адвоката 490

Олійник М. І.

Проблемні аспекти дотримання принципу конфіденційності
в адвокатській діяльності 493

Платонова О. А.

Етичні аспекти визначення та сплати гонорару в адвокатській
діяльності 497

Самойлова Ю. О.

Професійна етика адвоката у протистоянні процесуальному
тиску з боку сторони обвинувачення 499

Синицина В. Є.

Актуальні питання дотримання межі між свободою вираження
поглядів та порушення правил адвокатської етики 503

Скаблюк К. Ю.

Конфлікт інтересів у адвокатській діяльності 506

Собко Є. В.

Проблемні аспекти відносин адвоката з клієнтами в умовах
воєнного стану 510

Стефанський М. А.

Адвокатська етика як фактор формування довіри до системи
правосуддя 513

Тарасенко М. Л.

Дисциплінарна відповідальність адвоката у цифрову епоху:
публікації у соцмережах та професійна репутація 517

Тарасова В. О.

Етичні дилеми адвоката під час розгляду справ, які викликають
суспільний резонанс 521

Храмченкова М. В.

Професійна етика адвоката у цифрову епоху: використання
онлайн-комунікацій та соціальних мереж 523

Чумак А. О.

Використання штучного інтелекту в адвокатській діяльності:
етичні та правові аспекти 526

Шевелєва К. Ю.

Використання соціальних мереж адвокатами: етичні межі
публічної комунікації 529